

Metodický prístup k skupinám s nedostatkom príležitostí vo vysokoškolskom vzdelávaní (minimálne požiadavky)

Verzia 3: 11.1.2022

Obsah

1. Osoba s nedostatkom príležitostí (podľa Sprievodcu programom Erasmus+).....	2
2. Finančná podpora pre inklúziu	3
2.1 Finančná podpora pre inštitúciu	3
2.2 Finančná podpora pre účastníka s nedostatkom príležitostí.....	4
2.2.1 Doplnujúci grant (top-up).....	4
2.2.2 Špeciálny grant (reálne náklady)	4
3. Typy podpory pre skupiny s nedostatkom príležitostí – Erasmus+.....	6
4. Podpora účastníkov s nedostatkom príležitostí na základe ECHE	7

1. Osoba s nedostatkom príležitostí (podľa Sprievodcu programom Erasmus+)

Sprievodca programom definuje účastníka s nedostatkom príležitostí ako: „*Osoba s nedostatkom príležitostí je potenciálny účastník, ktorému osobný, fyzický, duševný alebo zdravotný stav nedovoľuje zúčastňovať sa na projekte/akcii mobility bez dodatočnej finančnej alebo inej podpory.*“¹

Sprievodca programom zároveň predstavuje pomerne rozsiahly zoznam možných prekážok v mobilite a ich opis:

- **Zdravotné postihnutie:** Patrí sem fyzické, mentálne, intelektuálne alebo zmyslové postihnutie, ktoré vzájomným pôsobením s rôznymi prekážkami môže niektorým ľuďom brániť v plnej a účinnej účasti na živote spoločnosti za rovnakých podmienok, aké majú iní ľudia.
- **Zdravotné problémy:** Prekážky môžu vyplývať zo zdravotných problémov, ako sú vážne ochorenia, chronické choroby alebo akékoľvek iné fyzické alebo mentálne stavy brániace v účasti na programe.
- **Prekážky súvisiace so systémami vzdelávania a odbornej prípravy:** Prekážkam môžu čeliť jednotlivci, ktorí majú z rôznych dôvodov ťažkosti pri dosahovaní uspokojivých výsledkov v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, osoby, ktoré nie sú zamestnané ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, a dospelí s nízkou úrovňou zručností. Hoci svoju úlohu môžu zohrávať aj iné faktory, tieto ťažkosti vo vzdelávaní, ktoré môžu súvisieť aj s osobnou situáciou, väčšinou vyplývajú zo systému vzdelávania, ktorý vytvára štrukturálne obmedzenia a/alebo plne nezohľadňuje osobitné potreby jednotlivca. Jednotlivci môžu čeliť prekážkam účasti aj vtedy, keď štruktúra učebných plánov sťažuje vzdelávaciu mobilitu alebo mobilitu odbornej prípravy v zahraničí v rámci štúdia.
- **Kultúrne rozdiely:** Hoci kultúrne rozdiely môžu vnímať ako prekážky ľudia s akýmkoľvek pôvodom, osobitne môžu uvedené rozdiely vplývať na osoby s nedostatkom príležitostí. Takéto rozdiely môžu predstavovať významné prekážky v oblasti vzdelávania vo všeobecnosti, o to viac však pre ľudí s migrantským alebo utečeneckým pôvodom (najmä pre novo prichádzajúcich migrantov), ľudí patriacich k národnostnej alebo etnickej menšine, používateľov posunkového jazyka, ľudí, ktorí majú ťažkosti s jazykovým prispôbením a kultúrnou inklúziou atď. Vystavenie cudzím jazykom a kultúrnym rozdielom pri účasti na akýchkoľvek aktivitách programu môže jednotlivcov odrádzať a do istej miery obmedzovať prínosy vyplývajúce z ich účasti. Takéto kultúrne rozdiely môžu dokonca celkom odradiť potenciálnych účastníkov od podania žiadosti o podporu v rámci programu, čiže predstavujú prekážku vstupu.
- **Sociálne prekážky:** Prekážkou môžu byť ťažkosti so sociálnou adaptáciou, ako sú obmedzené spoločenské kompetencie, antisociálne alebo vysokorizikové správanie, (bývalí) páchatelia priestupkov, (bývalí) užívatelia drog alebo alkoholu či sociálna

¹ https://www.erasmusplus.sk/erasmus_2021_2027/doc/vyzva/2022/2022-Programme-guide_sk.pdf

marginalizácia. Ďalšie sociálne prekážky môžu vyplývať z rodinných pomerov, napr. ak ide o rodiča (najmä osamelého rodiča), opatrovateľa, živateľa alebo sirotu, alebo ak osoba bola alebo v súčasnosti je v ústavnej starostlivosti.

- **Hospodárske prekážky:** Prekážku môže predstavovať hospodárska nevýhoda, ktorou môže byť nízka životná úroveň, nízky príjem, štúdium popri zamestnaní, závislosť od systému sociálneho zabezpečenia v prípade dlhodobej nezamestnanosti, problematické situácie alebo chudoba, bezdomovstvo, dlhy alebo finančné problémy atď.
- **Prekážky súvisiace s diskrimináciou:** Vyskytnúť sa môžu prekážky, ktoré sú výsledkom diskriminácie súvisiacej s pohlavím, vekom, etnickým pôvodom, náboženským alebo filozofickým vyznaním, sexuálnou orientáciou, zdravotným postihnutím alebo prierezovými faktormi (kombináciou s dvomi alebo viacerými ďalšími uvedenými prekážkami súvisiacimi s diskrimináciou).
- **Geografické prekážky:** Prekážku môže predstavovať život vo vzdialených alebo vidieckych regiónoch, na malých ostrovoch alebo v okrajových/najvzdialenejších regiónoch, na predmestiach, v oblastiach s obmedzenou ponukou služieb (obmedzená verejná doprava, nedostatočné zariadenia) alebo v menej rozvinutých oblastiach v tretích krajinách atď.

Uvedený prehľad slúži ako referencia pre národné agentúry. Tieto si na jeho základe vypracujú stratégiu inklúzie v národných podmienkach v kontexte špecifik a potrieb jednotlivých sektorov. Pre výzvu 2022 sú *príklady* skupín osôb so znevýhodnením uvedené v [kapitole 3](#).

2. Finančná podpora pre inklúziu

Finančná podpora na inklúziu sa poskytuje na 2 úrovniach:

- finančná podpora pre inštitúciu;
- finančná podpora pre účastníka s nedostatkom príležitostí.

Táto podpora sa v prípade vysokoškolského vzdelávania týka aktivít KA131 a KA171.

2.1 Finančná podpora pre inštitúciu

Je určená pre inštitúciu na pokrytie nákladov súvisiacich s organizáciou mobility účastníkov s nedostatkom príležitostí, ktorí si vyžadujú dodatočnú podporu *na základe reálnych nákladov*.

Mechanizmus financovania: príspevok na jednotkové náklady.

Pravidlo pridelenia: na základe počtu účastníkov s nedostatkom príležitostí, ktorí vyžadujú dodatočnú podporu na základe reálnych nákladov – 100 € na účastníka.

2.2 Finančná podpora pre účastníka s nedostatkom príležitostí

Pozostáva z doplňujúcej sumy individuálnej podpory pre účastníkov s nedostatkom príležitostí (tzv. „top-up“), pričom v odôvodnených prípadoch, ak grant nebude postačovať, je možné požiadať národnú agentúru o dodatočnú podporu na základe reálnych nákladov (špeciálny grant).

2.2.1 Doplňujúci grant (top-up)

Je poskytovaný vo forme navýšenia grantu (top-up) pre určité skupiny osôb (možné príklady sú uvedené v [kapitole 3](#) tohto dokumentu).

Navýšenie pri dlhodobej mobilite predstavuje príspevok vo výške **250 € na mesiac**. Študenti a čerství absolventi s nedostatkom príležitostí, ktorí vykonávajú stáž, majú nárok na získanie doplňujúcej sumy pre študentov a čerstvých absolventov s nedostatkom príležitostí a aj doplňujúcej sumy na stáž (150 € mesačne).

Navýšenie pri krátkodobej mobilite predstavuje pre účastníkov s nedostatkom príležitostí príspevok vo výške **100 € v prípade aktivity v rámci fyzickej mobility v trvaní 5 až 14 dní a 150 € v prípade aktivity v trvaní 15 až 30 dní**. Doplňujúca suma na stáže sa v tomto prípade neuplatňuje.

Odporúčame, aby v prihláške na mobilitu bola možnosť pre záujemcu označiť, že je účastníkom s nedostatkom príležitostí.

Mechanizmus financovania: top-up.

Pravidlo pridelenia: Za identifikáciu účastníka s nedostatkom príležitostí je zodpovedná konkrétna vysielajúca vysoká škola. V tomto prípade nežiada národnú agentúru o povolenie.

Postup: Na mobilitu je vybraný účastník poberajúci sociálne štipendium. Tento účastník priloží k prihláške príslušné potvrdenie (pozri tabuľka nižšie). Kontaktná osoba pridá mobilitu do nástroja Beneficiary Module (BM), označí príslušnosť k skupine s nedostatkom príležitostí. Nástroj BM pripočíta k individuálnej podpore prislúchajúce navýšenie.

2.2.2 Špeciálny grant (reálne náklady)

Je poskytovaný vo forme reálnych nákladov. Je určený na pokrytie dodatočných nákladov, ktoré vzniknú účastníkom s nedostatkom príležitostí v súvislosti s mobilitou v prípadoch, kedy by top-up (paušál) nedokázal pokryť tieto náklady. Tieto náklady sú konkrétne určené na **úhradu mimoriadnej finančnej podpory požadovanej pre účastníkov s fyzickým, mentálnym alebo zdravotným postihnutím na umožnenie ich účasti na mobilite, ako aj pri prípravných návštevách a pre sprevádzajúce osoby** (vrátane cestovných nákladov a nákladov spojených s pobytom, ak sú opodstatnené a nie sú týmto účastníkom hradené z rozpočtových kategórií Cestovné náklady a Individuálna podpora).

Mechanizmus financovania: reálne náklady dokladované účtovnými dokladmi.

Odporúčame, aby v prihláške na mobilitu bola možnosť pre záujemcu označiť, že je účastníkom s nedostatkom príležitostí.

Pravidlo pridelenia: o špeciálne granty pre svojich študentov/zamestnancov bude môcť vysoká škola zažiadať národnú agentúru k termínu stanovenom v špeciálnej výzve, pri podávaní priebežnej správy a v odôvodnených prípadoch aj mimo týchto možností. Vysoká škola môže účastníkovi prideliť špeciálny grant aj sama v rámci povolených presunov podľa zmluvy o poskytnutí grantu a jej dodatkov, za podmienok, aké sú uvedené vo výzve k špeciálnym grantom.

Žiadosť o špeciálny grant bude k dispozícii na webovej stránke programu.

Príklady reálnych nákladov:

- príspevok na prepravu (napr. prenájom špeciálneho motorového vozidla, ak je daná osoba odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, prípadne je takáto preprava zabezpečovaná oprávnenou osobou/obcou/poskytovateľom sociálnych služieb) do/z, ako aj na mieste (napr. ak daná osoba nie je schopná používať verejnú hromadnú dopravu, a to či už z dôvodu fyzických alebo psychických obmedzení);
- príspevok v prípade, ak účastník mobility potrebuje asistenciu alebo opatrovanie (napr. náhrada pre fyzickú osobu, ktorá vykonáva osobnú asistenciu na základe písomnej zmluvy alebo pre rodinného člena v prípade opatrovania);
- príspevok na cestu a ubytovanie pre sprevádzajúcu osobu;
- materiálová podpora účastníkov – špeciálne didaktické pomôcky, špeciálne zdravotnícke potreby atď.

Postup: Na mobilitu je vybraný účastník s ťažkým zdravotným postihnutím. Takýto účastník priloží príslušné potvrdenie a ak potrebuje dodatočné finančné prostriedky na uľahčenie mobility (príklady pozri vyššie), vyplní žiadosť o špeciálny grant a predloží ju Erasmus koordinátorovi na svojej vysokej škole, ktorý ju skontroluje, podpíše a pošle na schválenie do národnej agentúry. Národná agentúra po schválení vystaví dodatok k zmluve a pošle finančné prostriedky na účet školy. Kontaktná osoba pridá mobilitu do nástroja Beneficiary Module (BM) a označí, že **má účastník nárok na špeciálny grant.**

3. Typy podpory pre skupiny s nedostatkom príležitostí – Erasmus+

Skupina	Popis	Typ podpory	Možnosti preukázania
Zdravotné postihnutie	Za osobu s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len osoba s ŤZP) sa považuje fyzická osoba, ktorej miera funkčnej poruchy je najmenej 50 % .	Top-up a reálne náklady (ak nepostačuje top-up)	preukaz ŤZP
Zdravotné problémy	Za osobu so zdravotným problémom sa považuje osoba s chronickým zdravotným ochorením alebo psychiatrickým ochorením.	Top-up	lekárska správa a/alebo rozhodnutie ÚPSVaR o priznaní peňažného príspevku a/alebo štatút študenta so ŠP správa z poradenského zariadenia
Hospodárske prekážky	<ul style="list-style-type: none"> nízka životná úroveň, nízky príjem (napr. rodina v sociálnej núdzi) závislosť od systému sociálneho zabezpečenia (napr. poberateľ sirotského dôchodku, dávky v nezamestnanosti) 	Top-up	sociálne štipendium a/alebo potvrdenie ÚPSVaR o hmotnej núdzi
Sociálne prekážky	Ťažkosti so sociálnou adaptáciou: <ul style="list-style-type: none"> osamelý rodič s dieťaťom (t. j. osamelá žena alebo osamelý muž, ktorí sa trvale starajú o dieťa mladšie ako 15 rokov), prekážky súvisiace s diskrimináciou 	Top-up	Podľa situácie: <ul style="list-style-type: none"> čestné vyhlásenie právoplatné súdne rozhodnutie o porušení zákazu diskriminácie
Ostatné	Rôzne typy bariér (napr. etnický pôvod, migranti a pod.) – v závislosti od rozhodnutia VŠ	Top-up	Podľa situácie: <ul style="list-style-type: none"> čestné vyhlásenie

V prípade účastníkov, kde vysielajúcou inštitúciou nie je slovenská vysoká škola (prichádzajúci účastníci v rámci KA171) a ktorí sa nevedia preukázať obdobným spôsobom, akceptuje národná agentúra potvrdenie štatutára vysielajúcej inštitúcie, že daný účastník/účastníčka patrí do skupiny s nedostatkom príležitosti.

Upozornenie:

V prípade účastníkov s ťažkým zdravotným postihnutím si účastník môže vybrať z týchto možností:

- a. iba top-up – táto suma sa nevyúčtováva,
- b. kombinácia top-up a reálnych nákladov - v prípade, ak top-up nedokáže pokryť zvýšené náklady takéhoto účastníka, je možné tento rozdiel pokryť prostredníctvom špeciálneho grantu (reálnych nákladov). Vysoká škola musí zabezpečiť, aby v prípade kombinácie top-upu a reálnych nákladov nedošlo k dvojitému financovaniu - tzn. aby nedochádzalo k prekryvaniu financovaniu tých istých výdavkov.

V prípade účastníka čeliaceho viacerým prekážkam - nie je možné účastníkovi pridelit' viac ako jeden top-up.

4. Podpora účastníkov s nedostatkom príležitostí na základe ECHE

S cieľom zabezpečiť čo najjednoduchší prístup k mobilite študentov a zamestnancov v súlade so zásadami charty ECHE musia inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zabezpečiť súčasným aj perspektívnym účastníkom zo všetkých prostredí rovnaký a spravodlivý prístup a príležitosti, a teda aj účastníkom s nedostatkom príležitostí. Na dodržanie tejto zásady je potrebné vymedziť interné postupy výberu, v ktorých sa zohľadňujú spravodlivosť a inklúzia a holisticky sa posudzujú kvality a motivácia žiadateľov. Okrem toho sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania nabádajú k vytváraniu príležitostí na mobilitu, ako sú tzv. mobilitné okná integrované do učebných plánov s cieľom uľahčiť účasť študentov zo všetkých študijných odborov. V tomto zmysle môže zmiešaná mobilita prispieť k ponuke ďalších príležitostí, ktoré môžu byť pre niektorých jednotlivcov alebo skupiny študentov vhodnejšie. V tejto súvislosti je pri riešení inklúzie a rozmanitosti užitočné povoliť činnosť v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania pracovníkov, ktorí sa zaoberajú inklúziou (inclusion officer). Pracovníci, ktorí sa zaoberajú inklúziou, môžu napr. prispievať k zvyšovaniu informovanosti, vypracúvaniu stratégií v oblasti komunikácie a osvetu, zabezpečovať primeranú podporu počas celého obdobia mobility v spolupráci s relevantnými kolegami a prispievať k uľahčovaniu spolupráce medzi relevantnými zamestnancami inštitúcie svojimi odbornými znalosťami v oblasti inklúzie a rozmanitosti.